

S'ha dit moltes vegades que Grècia i Catalunya eren dos pobles semblants, tant en el que toca al paisatge i el cultiu de la terra, com en el que es refereix al caràcter de llurs habitants.

A desgrat d'ésser, el primer, un poble antic, que estengué molt aviat la seva influència fins a terres ben allunyades de la seva, i el segon un poble que no pren una forma definida fins a l'Edat Mitjana, no es fa difícil observar unes certes afinitats espirituals entre l'un i l'altre. En són un exemple la inclinació de tots dos pobles envers el comerç i la navegació, i l'amor apassionat pels problemes de la llibertat i la democràcia com a forma de govern.

Però en realitat Grècia no pogué exercir gaire influència directa damunt els territoris que més tard havien de constituir la pàtria catalana. Si pensem en les llargues estades que feren en els terres ibèriques («La part que toca a la Mediterrània s'anomena Ibèrica»: Polibi, III, 7) els romans, els bàrbars i els àrabs, i fins i tot els anys que hi guerrejaren els cartaginesos, i els canvis profunds que, en guerra i pau, tots hi provocaren, i ho comparem amb les possibilitats d'influència que hi tingueren els grecs, els quals no hi d'influència que hi tingueren els grecs, els quals no hi exerciren cap domini, comprendrem que és ben poc efectiva damunt de nosaltres l'empremta grega.

Tot o gairabé tot el que ens pugui venir dels grecs hem de posar-ho al

Grècia i Catalunya en l'antiguitat

J. B. XURIGUERA

capítol d'aquelles escasses colònies gregues que van saber instal·lar-se a les nostres costes i conuiu en harmonia amb els naturals del país, tot comerciant-hi activament, i el record de les quals va filtrar-se a través del temps durant la llarga i profunda dominació romana.

Sens dubte els grecs haurien pogut endinsar-se com a conqueridors en les antigues terres catalanes, sense el fet que aturà en sec l'expansió grega per la Mediterrània. Fou la desfeta total que Atenes sofrí a Siracusa, on van morir els dos generals grecs Nícies i Demòstenes, i després de la qual els soldats que van sobreviure foren venuts com a esclaus. Acabat el poder atenenc i amb el domini progressiu d'Esparta, Tebes i Macedònia, ja no fou possible de pensar en aquesta expansió. En canvi, si la desfeta no

s'hagués produït, Atenes hauris pogut, amb sort, prosseguir l'intent i qui sap si abraçar tota la Mediterrània, on tenia colònies ben pròsperes. Però exhaurida militarment, va quedar a la mercè d'altres pobles enemics.

Des del segle VIII al V aJC., els grecs fundaren ciutats a les costes Mediterrànies. A Catalunya crearen les colònies d'Empúries, i Pirené, prop de Portvendres. Els historiadors antics ens parlen amb molts detalls d'aquestes viles, sobretot d'Empúries, on vivien dues poblacions, una grega i una altra indígena, separades per un mur extens. No fou sinó Juli Cèsar (100-44 aJC.), després de la guerra civil amb Pompeu, qui en desfigurà l'aspecte exterior, acabant per instal·lar-hi una colònia romana i barrejant els tres nuclis, fent-los a tots ciutadans de Roma.

Si acceptem la fundació de Marsella pel grecs originaris de Focea (cap al 600 aJC.) i que aquets mateixos grecs foren els fundadors de les viles catalanes ja esmentades (Titus-Livi, XXXIV, 10), ens fóra possible d'establir un període d'existència més o menys activa i particular dels grecs a les costes de Catalunya, on pogueren mantenir no solament llurs propis costums, sinó influir també en una part del país amb l'intercanvi de productes.

Els fenicis, arribats anteriorment, havien aportat ja algunes indústries i augmentat els coneixements dels habitants del país amb l'escriptura i l'aritmètica. Però els grecs, coneixedors de l'agricultura i d'indústries noves, i sobretot ben capaços en la navegació i el comerç, prepararen els pobles en aquesta doble particularitat que sembla que hagi quedat impresa en el caràcter i la psicologia dels catalans, és a dir, la manufactura i el conreu de les arts.

Heus ací, doncs, que tota la influència grega que nosaltres volem veure damunt el nostre poble, queda reduïda només al comerç i el contacte imposat per les colònies primitives d'Empúries i Pirené les quals, malgrat les relacions estretes que van sostenir amb els ibers, van saber mantenir-se aïllades. I, just és reconèixer-ho en honor dels dos pobles, cada un d'ells conservà llurs costums i el mutu respecte a la corresponent independència de llur viure.